

לה לה ויקהל משה את כל ערת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים

א ואכנש משה את כל בני ישראל ויאמר אלהם ויאמר אלהם אלה הדברים

לקט בדור

רש"י

רש"י

א פשוט הוא שלא היה קודם יוה"כ כשהיה צהר, ומן הסתם יום שירד לא החליל מחמת טירדות, אלא מיד למחרתו, וזה נכלל במה שאמר הכתוב צפי יתרו ויהי

א ויקהל משה, למחרת יום הכפורים כשירד מן ההר (כד"ט י), וכוה"א* לשון הפעולה, שאינו חוסף שיוני נוסחאות ויקהל לשון הפעול הוא

זה סוף והמשך מפרשה הקודמת, שכל הפרשה הקודמת אלא חמשה עבר והכוונה הווה, ואינו מדבר בזמן מקוויים, אלא אמר שכן רגיל להיות תמיד, משא"כ ויקהל זה (ג"א): דבר פשוט הוא זאת ואין לטעות, בין מכת החיבה עלמה ובין מכת חיבת משה שאחריו, שלא נאמר ויקהל העם, אלא בא לפוקי ממה שיש מתרגמין וכנש, וזה טעות, שזאת מתרגמין על לשון אסיפה כגון ויאסוף שבטים איש מתרגמין וכנש, לפי שלשון אסיפה הוא פועל עומד, אבל ויקהל הוא פועל יולא, ונריך לתרגמו ואכניש, ומפרש רש"י שהגם שאינו אומר לאחרים לאסוף ולהקהיל אלא בעצמו עשה פעולת ההקהלה אע"כ שייך לשון הפעיל ע"י דיבורו מקהיל אנשים (ג"א), או אפשר שהכוונה בכל המאמר הוא, שנכאורה נריך לדייק לשון רש"י שאמר למחרת יוה"כ ולא אמר ממתרת כלשבו בכל מקום וכלשון הכתוב, גם אמר כשירד מן ההר, הלא ביום הכפורים ירד ולא ממתרת, אלא שקשה לו לרש"י מה נשמנה שנאמר כהן ויקהל, הלא בכל פעם אחר שדיבר הקב"ה אליו נכנסו כל העם ודיבר אליהם ולימד אותם, הרי שהיה הקהלה בכל פעם, אלא ודאי שבפעם הזאת היה רצונו לדבר אל כל עדת דהיינו אנשים נשים ועף לזווחן על נדבת המשכן ושמירת שבת, לזה כשירד מן ההר ביוה"כ ונכנסו אליו העם אמר להם שלמתרת יקהלו "כל עדת", וזה מדוייק לשון רש"י כפתור ופרת, שהקהיל אותם ביוה"כ עצמו כשירד מן ההר והאסיפה הייתה רק ממתרת, והיאך יתכן זאת שהוא הקהיל

אנשים צידים אלא הן נ ותרגומו ואכניש: (ג) שישו

אין רצונו לומר שמאחר שהקדי שהזכיר כאן בכלל את השבת נשפ

(במדבר ט"ו כ"ב) כי ר בעבודה זרה ככופר בכל נריכין כל ישראל לתקן כל צכולן ודבר זה הוא רחוק. כן באה מלות ה' להם שח ז"ל (שמו"ר כ"ה) שקול שב יתקנו פגם שפגמו בכל הו כאן אלה הדברים אשר לזה לשון חיקון צוה יתוקנו פג ומה הם הדברים ששה יו וגו', ובה יחישב מה שק ללוות על השבת אחר שכבר למה לזה עליו סמוך ו ולדברינו יבא על נכון כי ילו שיהיו מוכשרים לשכון בתוב ככל התורה היא תקנה עב נ"ו) אשרי אנוש יעשה זאת, כל השומר שבת כהלכתו ו כדור כאנוש מוחלין לו. עו ז"ל (מכילתא תשא) רבי ו מנין שכל המשמר שבת ו דכתיב ושמרו וגו' לעשות צפרשה כי תשא פירשתי לעשות את השבת ודרשה אומרם אלה הדברים אשר

אור החיים

אור בדור

א. ויקהל משה וגו'. נריך לדעת טעם שהולרך לומר ויקהל אחר שהוא דבר הרגיל בכל עת אשר ילוח דבר ה', ונראה כי לנד שראו כי קרן עור פניו וייראו מגשת אליו לזה הולרך להקהיל את כולן לצל ימנעו קאת מהמורא, וזה הוא שדקדק לומר את כל עדת. עוד ירנכ באומרם את כל על פי מה שפירשתי צפרשה חרומה צפסוק מלאת כל איש אשר וגו' שבה לרבות יתומים קטנים וגשים יע"ש, והוא אומרם את כל ב' ריבויים, וטעם שלא הזכיר הג' שהוא שוע (רמב"ם ה' מתנת עניים פ"ז י"א) זה אינו נריך לקרוא לו כי מעצמו בא יבא צרנה בכלל כל ישראל, ובספר הזוהר (ח"ג קל"ו) אמרו שהקהיל האנשים להפרידם מהנקבות לנד שהיה השטן מלוי ציגס לצל ויקס ח"ו ע"כ, ומן הסתם לא יכחיש שלא

זדמנו הנשים לשמוע דבר ה' ובפרט להצו נדבת (המשכן), וכן הוא אומר (פסוק כ"ב) ויבואו האנשים על הנשים, אלא יכוין לומר כי הקהיל האנשים בפני עצמן והנשים בפני עצמן ולא באו יחד ולא עמדו במסיבה אחת, והכתוב רמז הדברים צייתור חיבת צני שלא היה נריך לומר אלא את כל עדת ישראל):

אלה הדברים וגו'. נריך לדעת אומרם אלה הדברים, ובמסכת שבת (ל"ז:) דרש מלאן רבי ע"ל מלאכות כמנין אלה ל"ו דברים ב' הדברים ג' הרי ע"ל, וזה דרך דרש, עוד נריך לדעת למה הולרך לומר לעשות אותם ולא הספיק באומרם אשר לוח ה', ועוד כיון שלא אמר במזוה זו אלא ענין שבת חיק ינדק ליאמר עליו העשוי). אכן יתבאר על פי דבריהם ז"ל שאמרו (בכריות ה'). צפסוק

ד) ופירוש חיבת "אותם" בני יעד יעשה כן במקומו כמו שעשיתי אני מלוח יש צו.

א) פירוש לא חלמוד מדברי הזוהר הק' הפך דבריו טעם דוקא שלא יבואו הנשים. וכן הוא טס בפירוש, ח"ל: ואפילו בשעת לניסין הוא מייחזן נדבה למשכנא וכו'. ב) ועדיין נשאר מקום גם לדברינו מחיבת ויקהל, גם מלומרם את כל עדת. ג) למה להקדמת האת, ומה מיטע צה. ד) הלא מלות שבת הוא דוקא שלא לעשות.

ויקהל משה את כל ערת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים

יְהוֹנָן בִּשְׂתֵי יָמֵי תַחֲעֹבַד
עֲבָדְתָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְהוֹ

אֲשֶׁר צִוְּיָה יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם: = שֵׁשֶׁת
יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

רש"י

לקט בהיר

אנשים בידים אלה בן נאספים על פי דבורו, ותרגומו והכניש: (ב) ששת ימים. הקדים להם^א און רצונו לומר שמאחר שהקדים את השבת מזה נשמע שאין מלאכת המשכן דוחה אוחה, שאין אנו לריכס לזה, שממה שהזכיר כאן בכלל את השבת נשמע זאת, שהרי אין כאן מקומו אחר שאמר ויקהל משה שהיה משום נדבת המשכן כנ"ל, ודאי

אור החיים

פירוש הדברים עלמנן שהם שבתות אהם עושים אותם והבן. עוד ירצה לומר כי הגם כי מלאת שבת היא שמירה מהמלאכות ושביחה ואין כאן מעשה ליטול עליה שכר אלה הדברים אשר לזה ה' שיהיו בגדר מעשה ליטול עליהם שכר, ועיין מה שכתבתי בפרשת כי תשא (ל"א ע"ז) טעם לזה, ודקדק לומר אלה לשלול הדוגמאיו שישנו בבחינת שמירה לצד אינו בבחינת המעשה ליטול עליו שכר. ועל פי המדרש (ילקוט) שאמרו כי אמר הקב"ה למשה הקהל קהלות ודרוש צרבים כדי שילמדו לדורות הצאים להקהל בכל שבת וכו', יתבאר הכתוב על נכון ויקהל משה וגו' ויאמר אליהם אלה הדברים פירוש הקבלת העדה ודרשת החורה לזה ה' לעשות אוחס', או ירמוז באומרו לעשות אוחס על בני ישראל) כי צאמצעות הדברים מתכפרים כל עונותם כמאמר ר' ישמעאל שם^א:

ב. ששת ימים תעשה. טעם זכרון עשיית מלאכה צימני החול), אולי שיכוין לומר שאם יהיה יום שביעי קודש תעשה^א המלאכה הנריכה לך בשבת ימים. או ירצה הכתוב לאסור מלאכה שבת בין על ידי עלמו בין על ידי גוי, והוא אומרו שש ימים תעשה צליר"י תחת התיו"ו פירוש תהיה נעשית אצל ביום השביעי אפילו על ידי אחרים אין לך לעשות, וזה כהאומר אמירה לגוי אסורה דבר תורה (מכילתא צא ע'), וטעם אומרו

(במדבר ע"ו כ"ב) כי תשגו וגו' שכל המודה בעבודה זרה ככופר בכל החורה, ומעשה הנה לריכין כל ישראל לתקן כל הר"ג מלאת אשר פגמו בטולן ודבר זה הוא רחוק מגדר ההשגה, אשר על כן צאה מלאת ה' להם שיזכרו במלאת שבת ואמרו ז"ל (שמו"ר כ"ה) שקול שבת כנגד כל החורה ובזה יתקנו פגם שפגמו בכל החורה, והוא מאמר משה כאן אלה הדברים אשר לזה ה' לעשות אותם פירוש לשון תיקון בזה יתוקנו פגמיהם של בני ישראל^א, ומה הם הדברים שש ימים וגו' וציום השביעי וגו', ובזה יתושב מה שקשה עוד למה חזר עוד לזוה על השבת אחר שכבר נזכר כמה פעמים, ועוד למה לזה עליו סמוך למלאת מעשה המשכן, ולדברינו יבא על נכון כי יזו ה' על תיקון העבר כדי שיכיו מוכשרים לשכון בהכנס ובמלאת שבת ששקולה ככל החורה היא תקנת עבודה זרה כאומרו (ישעי' נ"ו) אשרי אנוש יעשה זאת, ודרשו ז"ל (שבת ק"ח:ה) כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור כאלו מוחלין לו. עוד יתבאר ע"פ דבריהם ז"ל (מכילתא תשא) רצי אלעזר צר פרעא אומר מנין שכל המשמר שבת מעלין עליו כאלו עשהו דכתיב ושמרו וגו' לעשות את השבת ע"כ, והנה בפרשה כי תשא פירשהי דרכים רבים באומרו לעשות את השבת ודרשה זו זה מקומה, והוא אומרו אלה הדברים אשר לזה ה' לעשות אותם

אור בהיר

(א) ופירוש תיבת "אוחס" בני ישראל. כלומר, לתקן את בני ישראל. (ב) פירוש שאר מלאת לא תעשה. (ג) פירוש כל חכם וחכם יעשה כן במקומו כמו שעשיתי אנו. (ד) לתקן אוחס. (ה) נעשה שהחכם יושב ודורש וכו' (שומר טוב משלי פ"י). (ו) וכו' מלאת יש בני. (ז) צליר"י. כלומר, יהיה נעשית מלאת מלאכה של ז' ימים בו ימים.

יְהִי לָכֵם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַיהוָה
 כְּלַהֲעִשָׂה בּוֹ מְלָאכָה יוֹמָתִי: ג לֹא-
 תַבְעֵרוּ אִישׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם
 הַשַּׁבָּת: פ ד וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-עַדְת

קָבוֹן קוֹדֶשָׁא שְׁבֵא שְׁבֻתָא קָדָם
 פֶּה דְיַעֲבֵד בֵּה עֲבָדְתָא
 יתְקַמְדֵי: ג קָא תַבְעֵרוֹן אִשְׁתָּא
 כְּבֵל מוֹתְבְּנִיבֹן בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא:
 ד וַאֲמַר מֹשֶׁה קָבֵל כְּנֻשְׁתָּא דְבְנֵי

לקט בהיר

רש"י

שלהחמיר בא לומר שאל תזוז את השבת ממקומו, והראיה
 בפ' תשא לזה הקב"ה על השבת אחר כל מלאכת המשכן, גם
 בפ' קדושים איש אמו ואביו תיראו ואח"כ ואת שבתותי
 תשמרו, ואעפ"כ דרשין לחומרא שאל תדחה מפני כיבוד
 אב ואם (ובכלל פלא גדול הוא בעיני מה שהאריכו ופלטו המפרשים בדבר זה, הלא די פעם אחד לאשמעין הלכה זאת
 ששבת אינו נדחה, ואם כוונת הכתוב כאן ללמוד זאת מיותר הוא), הלא אמר רש"י שמעשה שהיה כן היה שמשה רע"ה
 הקדים להם את השבת, הגם שהלזוי היה להפך, וטעמו אפשר שמן הסתם לא יהיה גומר להם כל הלזוי בפעם אחת והיה
 מושש שקודם שיגמור ויזהיר על השבת ילכו קצת מהם בזרזות ויעשו מלאכה (ג"א), עוד אפשר פי' אומרו "הקדים להם",
 שהלא כבר התחיל משה במלאכת המשכן, שאמר הלא הדברים אשר לזה ה' לעשות אותם, וזה ודאי מלאכת המשכן הוא,
 שבשבת אין שייך לעשות אותם, גם מאומרו הלא הדברים דרש רבי ט"ל מלאכות שהיו במשכן, ואעפ"כ הפסיק והקדים את
 השבת, וכל זאת כדי שיהיו זורעים בו (ב"ב), עוד י"ל שהקב"ה הקדים מלאכת המשכן המורה על חנינת ישראל שיתר להם
 עון העגל בנתינת דודי לו, וכדי שלא יטעו לחלל שבת אמר חבת "אך", אבל מרע"ה בנתינת חני לדודי הקדים את השבת
 שהוא כבוד השי"ת, וזוהו עזמו נשמע שלא תדחה מפני המלאכה (כ"י), וצריך לימוד על זה הגם ששבת לא תעשה ועשה
 הוא ומלאכת המשכן רק עשה, שבלא לימוד היינו אומרים שתדחה שבת מק"ו או מה מנינו שעבודה דוחה שבת כגון שחיטת
 ושריפת תמידים ומוספים כ"ש לעשות מוצח לזרוך עבודה (מכיל'): (ד) והוא ר' יוסי ססבר ללמוד חילוק מלאכות
 מפסקו אחר (ויק' ד') ועשה מאחת מהנה, לזה בהכרח שהתורה הוציאה הצערה מכלל ל"ט מלאכות וכתב עליו לאו בפני
 עזמו לומר שזה אינו אלא בלאו ולא נכרת וסקילה הגם שעשאו בעדים והתראה, אבל ר' נתן סבר שפסקו מאחת מהנה
 זריכים אנו לדרשה אחרת א"כ פסקו זה בא לחלק שדרשה זו היותר פשוט, והוא אחד מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן
 (דבר שהיה בכלל) הצערה היתה בכלל שאר מלאכות (ויאל מן הכלל) התורה הוציאה לכתוב אותה בפני עזמה הרי שחייבין
 עליה לנדה (ללמוד על הכלל כולו יאל) שכן הוא בכל הל"ט מלאכות:

אור החיים

שבת ולא אמר בששת"י, כדי שלא תטעה כי יש
 מצוה בעשיית מלאכה בהש"י. עוד ירמוז כי לא
 יקומו ששת ימים במלאכתם אשר הכינס ה' לעשות
 הלא אם יום השביעי יהיה לכם קודש אבל אם לא
 ישמרו שבת לא יהיו הששת ימים כי שבת הוא נפש
 קיום העולם וכמו שהקדמנו בפרשת בראשית
 בפירוש פסוק (ב' ב') ויכל וגו' ציוס השביעי יע"ש:

ד. אל כל עדת וגו' לאמר. צריך לדעת למי יאמרו
 בני ישראל, ואולי כי לצד שלא ידבר משה
 עם הנשים והקטנים הגם שיהיו שם וזוה לאמר
 להם הדברים, ואומרו זה הדבר וגו' לאמר",
 יתבאר על פי מה שאמרו בספרי (הלא כ"ג כ"ג) ר'
 מאיר אומר טוב אשר לא הדור טוב מזה ומזה שלא
 הדור כל עיקר ר' יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר

אור בהיר

יב) כמו שאמר וציוס השביעי, היה לו לומר בששת. (ג) שחבת ששת ימים פירשו כל הששת ימים, ואם כן אי אפשר לטעות
 ולומר שחייב יש לעבוד במשך כל הששת ימים, הלא ודאי פירשו במשך כל הששת ימים רשאי אהה לעשות מלאכה, מה שאין כן אם
 יאמר בששת, פירשו במקצתו, ואז יש לטעות שחייב יש. (ד) חבת לאמר עוד הפעם, וגם כל ההקדמה מיותר.

ישארא קמימר דין
 פקר יי קמימר: ה
 אפרשותא קדם יי ו

ילאת" (שבת ע"ג): (7) זו
 לאמר לכס"י: (ה) נדיב
 נדיב לבי, כבר פירש

מה וטעות כזה, ומדוע לא
 שאר מקומות שפירשו את
 אפשר לומר כן שהקב"ה
 וכדומה, שהלא לא דיבר ול
 לכס, ועל זה שייך לשון טוב
 זוהו, מה שלא עשה כן בשו
 לאות רצון וכפרה, לזה אמר
 שלא יקשה להם, הלא שמי
 אפשר לאומרה (ב"ב):
 כימד הוא שם תואר, שאינו

ומשלב ע"כ ואמרו
 אוקימתו, א' שחולקין
 ר' מאיר שיהיה נודב
 שאינו צא לידי תקלה
 קרבנו כשהוא חולקין
 וזה' שחולקין בנדבה ו'
 אבל נודר לא ונודב ע
 לידי תקלה כזכר יע"ש
 על זה הדרך כי לצד
 תרומה כל נדיב לבו ו
 לזה אמר זה הדבר פ
 אותה פירוש דוקא צ'
 שתאמרו נודב ומשלב
 תקלה, לאוקימתו כ

מזו) שהלא לרבי יהודה גם נ
 אלא יביאה. (יח) מיתד ו
 ועשה

(Yalkut Shimon)

ילקוט שמעוני

מדרש על תורה נביאים וכתובים

המנוקד והמבואר

הלא הוא הספר הגדול והיקר שלקט וחבר הרב רבינו שמעון זצ"ל
ראש הדרשנים מק"ק פראנקפורט דמיין

לא הניח דבר גדול ודבר קטן, ספרא, ספרי, מכילתא פסיקתא, מדרש רבה,
מדרש תנחומא, מדרש אבכיר, מדרש שוחר טוב, פרקי דרבי אליעזר, תנא
דבי אליהו, סדר עולם, ושאר מדרשים, משנה וגמרא, אגרות בבלי וירושלמי,
אשר לא שם אותם בילקוטו

שמות

חלק שני

משפטים - פקודי

יצא לאור לראשונה בשנת רפ"א, ועתה יוצא לאור בסדר חדש באותיות מאירות
עינים, מנוקד ומפוסק, עם מראי מקומות ותיקונים רבים, עם ביאור משולב למען
יריין הקורא בו

בתוספת

פירוש זית רענן, מקורות וציורים, מוסף הילקוט, ילקוט מפרשים

יוצא לאור ע"י

הרב רפאל חיים בהר"ג רבי משה ברוך זצ"ל לויין

פעיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תש"ס לפ"ק

פרשת ויקהל

פרק לה פסוק א"ג

מקורות וציורים

א. מדרש אבכ"ה, ומשיכ משה תקן להם לישראל זכר, מגילה ד' א, לב, א, תרי"ב אמור פרק י"ב, ילקוט אמור ר"פ כג רמז קרסג. ב. מכלחא כאן פ"א, וסוף המאמר תשא אות פג.

מוסף ילקוט

פרק לה פסוק א. ויקהל משה. ילקוט כי תשא רמז שצא אות פג. תהלים רמז תשנ: "שנאתי קהל מרעים", איזה קהל, ויקהל העם על אהרן. ויקהל עליהם קרח, ולא יזהר קהל אני אוהב, ויקהל משה, או יקהל שלמה.

ילקוט מפרשים

א. באר משה תתקפו. חכמה ומוסר ח"ב קג. רבינו בחיי לה, א. ב. באר משה תתקפה. לקט שיחות מוסר ת"א רכט.

זית רענן

זית רענן לפרשת ויקהל בעזרת צור ישראל א. וכי טה בשורה זכר פ"י שלא היו צריכין לבשורה טובה שכל ימיהן היו בטובה: ב. ת"ל ויקהל משה בחו"ל ולא בשבת פ"י סדהקרים להם אזהרת שבת למלאכת המשכן ש"מ שלא דחי שבת כמ"ש רש"י, וא"ת ל"ל קרא נימא אוכל נפש חוביח דרחי יר"ט ומכשירי אוכל נפש לא דחי יר"ט, ו"ל רס"ל כ"י יהודה דמכשירי דחי יר"ט כדאיחא

בכיצה דף כת, וא"ת ל"י יהודה קשה ל"ל קרא דלכס נילף מק"ו, ו"ל מוכתיב הוא מיעוטא, אצטרך לכס, ועי"ל דאף לובנן אף ראי דשכחת יר"ט רשות ועבודה מצוה כדאיחא רפ"ו רפסחיים וע"ש פלוגתא דתנאי: להביא ל"ס מלאכות אלה בגימטריא ל"ו דברים חוד הדברים תלתא:

7 וויקהל משה רבותינו בעלי אגדה אומרים. מתחלת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקדוש ברוך הוא, עשה לך קהלות גדולות, ודרש לפניהם בריבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים לתקוהיל קהלות בכל שבת ושבת ולכנס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה אסור והתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלם בין בני, מכאן אמרו, משה תקן להם לישראל שיהיו דורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות תהג בתהג. אמר משה לישראל. אם אתם עושים בפסח הנה, הקדוש ברוך הוא מעלה עליכם פאלו המלכתם אותי בעולמי, שנאמר (ישעיה מג, יב) "ואתם עדי נאם ה' ואני אל". וכן דוד הוא אומר (תהלים מ, י) "בשרתי צדק בקהל רב", וכי מה בשורה היו ישראל צריכין בימי דוד, והלא כל ימיו של דוד מעין דגמא של משיח היה, אלא פותח ודורש לפניהם דברי תורה שלא שמעתן און מעולם. L

ויקהל משה וגו' ששה ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון. למה נאמר. לפי שהוא אומר (לעיל כה, ח) "ועשו לי מקדש" שומע אני בין בחל בין בשבת, ומה אני מקנים (לעיל לא, ד) "מחלליה מות יומת", בשאר כל המלאכות חוץ ממלאכת המשכן, [או אף במלאכת המשכן] ומה אני מקנים "ועשו לי מקדש" בשאר כל הימים [חוץ מן השבת, או אף בשבת] והדין גותן ומה אם עבודה שאינה באה אלא מפל המכשירין שהוא המקדש וכליו הרי היא דוחה את השבת מכשירי עבודה שאין עבודה באה אלא מכחן דין הוא שידחה את השבת כגון שנמלה קרנו של מזבח או שנפגמה הפסין שומע אני יתקנם אף בשבת, תלמוד לומר ויקהל משה, וגו'. בחל ולא בשבת. מדהויר להם אזהרת שבת למלאכת המשכן, ללמד שלא דחי שבת. ויאמר אלהם אלה הדברים. רבי אומר. להביא שלשים ותשע אבות מלאכות, שאמר להם משה על פה. דאלה בגמטריה שלושים ושש, דברים, עוד שנים, הדברים, עוד אחד שהם שלושים וחשע. כילקוט כי תשא אות פג.

(במדרש י, הל מועד" י, יתועדו יתקועה" דכתיב גנשיאים קרא קודם ע הדבור, ת לבני הואיל קורמיו, י יונחן גו אליו הואיל גנשיאים גו, ומה גדרים הוא מתיר יוח קמא. תרט. ויקרא ל את אשר

76 יט א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
 לֵאמֹר: ב זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה
 יְהוָה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיִּקְחוּ אֵלֵיךָ פָרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר

א ומל' י' עם משה ועם אהרן
 קמימר: ב דא גזירת אורקא די
 פקיד י' קמימר מל' עם בני
 ישראל ויסבון קד תורתא
 סמוקתא שקמתא די קית קה

לקט בהיר

רשי

א) אונגאס דברים, מלשון (ויק' כ"ה י"ד) אל חונו אש את
 אחיו, ובבראשית רבה א' ב' שלא יהיו מונין את ישראל
 פירש"י לשון (ישע' מ"ט כ"ו) והאכלתי את מוניך את
 נשרם עכ"ל, וציומא ס"ו: ד"ה השטן פירש"י וו"ל: יצר
 הרע משיב עליהם תשובה להטעות את ישראל ולומר
 שהתורה אינה אמת כי מה תועלת בכל אלו לך נכתב בהן
 חוק אני ה' גזרתי עליכם עכ"ל: ב) מה ענינה, ולמה לכם
 זאת, ולמה לא די להעביר הטומאה ולטבול גופו, ומה טעם
 חוק משמע שאינו אלא גזירת המלך, כמו (ש"א ל') וישמיה
 לחוק, וישם אותה יוסף לחוק (ברא' מ"ו) עכ"ל, ואין להקשות
 שכמה פעמים מצינו בתורה חוקה במלות שיש להם טעם
 נכון גלוי לכל בר דעת, כגון זאת חקת הפסח, אין זו
 קשיא כלל, שאין חובת חוק אומר שאין לה טעם, שאין המלך
 מלכות של חסד גזר על עמו גזירות בלי טעם, אלא פעמים
 רואה בהעלם הטעם מטעמים שונים, ופעמים מגלה טעמו,
 ופעמים ידוע ומוכן הטעם, אבל כל פקידה וצווי ומשפט
 היוצא מן המלך אל עמו ומן הארון לעבדו או מן האב לבנו
 ומן הרב לחלמידיו כולם יכולים להקראות חוק, שכל
 שלא נחלה הצווי בטעם אין הטעם מעלה ולא מוריד,
 ואין להתחכם רק לקבלו בחוק ולא יעבור, עם כל זאת
 ישנם מקומות שבהכרח לפרש חובת חוק דוקא על
 מצות שאין טעמים ידוע, כגון אם אמר הכתוב כמה לשונות
 בחד כגון (שמות ט"ו כ"ו) והאונת למנותיו ושמרת כל
 חקיו, פשוט הוא שהכוונה על גזירות שלא נודע טעמם,
 וכן כמה שלפינו חוק ממה שכל המאמר מיותר, הלא
 אין לו שחר לכאורה, בשלמא לקמן סוף פסוק יו"ד שהתחיל
 לבאר דיני הטמאים שפיר מה שאמר והיתה לבני ישראל
 וגו' לחקת עולם, וכן בפסוק י"ד זאת התורה אדם כי ימות
 וגו' שפיר, אבל כאן שבה לזויות לאלעזר להכין אפר
 פרה מה זה הקדמה זאת חקת התורה, ולכל הפסוקים
 היל"ל אחר דבר אל בני ישראל זאת חקת התורה,
 ויש עוד להקשות למה אמר ב' לשונות חקת התורה,
 וזו כל התורה, היל"ל זאת חקת הטהרה או הטומאה,
 ולמה ב' פעמים חובת לאמר וכו', אלא ודאי בהכרח
 לפרש עז"ה, (זאת) פרשה זאת של אפר פרה (חקת התורה)
 תהיה אללכס מאותן מצות שבתורה שהם גזירה בלי
 טעם כדי להשיג תשובה לכל שואל ומשיב ומקנטר,
 שאין לנו מהרהרים אחר גזירת מלכינו ב"ה (אורח"ח - כ"י - רעוד):
 ד) משום דקשה, הלא משה לא נמסך בה, אלא אלעזר
 מחלה ועד סוף, גם לא היה לנורק משה אלא לישראל,
 למה אמר אי"כ אליך, בשלמא בפי

(ב) זאת חקת התורה, לפי שהשטן והמונות העולם
 מונין* א) את ישראל לומר מה המנוח הזאת* ומה
 טעם יש בה, לפיכך כתב זה חקת* גזירה היא
 מלפניו אין* לך רשות להרהר אחרים (תהי - במ"ה):
 ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך* פרה
 טעשה (משה במדבר תהי): אדמה תמימה. שחיה
 שינוי וסחאות * סיבון * ואין וסבון

אור החיים

יט) ב. זאת חקת התורה. נריך לדעת למה
 כינה למצוה זו שם כללות התורה,
 שהיה לו לומר זאת חוקה וגו' או זאת חקת
 הטומאה או חקת הטהרה כדרך אומרנו (שמות
 י"ג) זאת חקת הפסח, ואין לומר שנתכוון להנריך
 טהרת אפר פרה לעסוק בתורה, כי לא כן מצינו
 לרז"ל שאמרנו (ברכות כ"ב). שאדרבה אין דברי

אור בהיר

א) וכן באפר פרה הוא דוקא טומאת מת.

הרי הוא כמו שלא
 שנגעה וכו' עד כאן
 בני ישראל משאר
 התורה שזולת זה
 ומעתה טעמנו לוק
 חקת התורה פירוש
 טהרה הסובב מה
 נעשו עם בני ישראל
 האצוים להדבק בה
 עליונה צחייהם גם
 או יאכילו עליו וכדו'
 ולא תחפון להפרד
 במצוה האמורה צע
 קן תהרבה הטומא
 צפסוק אדם כי ימ
 ואין אוב"ע מטמאי
 אחר ענין זה לב' כ
 מלאה דבש ואחת מ
 לחון מהחדר אותה
 לה כל הצבוצים והר
 הגם שיכנסו לה קני
 כמו קן אדם מישר
 המחוקק והעריצה
 יתקבצו הקליפות ל
 התאצוים תמיד להו
 ולזה יטמא באהל ונ
 פתוחה לחצרתה הע
 מה שאין כן אשר
 מהקדושה אין כל כן
 הממית המדבק בג
 התורה. ובזה מלאתי
 במצרים הקפיד ה' ו
 למול באומרם ז"ל (ב

ב) ס"מ וכת דיליה.
 הגם שבעת שחיטת הפס
 וא"כ אין לך מצוה שלא יר

מוֹמָא דְלָא סְלִיק עָלֶיהָ נִרְאִי: אֵינְיָבְהָ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עַל: ל
ג וְתַתְּנוּן יַתָּה לְאַלְעֹזֵר כִּהְנֵא וְנִפְק
וְנִתְתֶתֶם אֹתָהּ אֶל־אַלְעֹזֵר הַכֹּהֵן

רש"י

לקט בהיר

תמימה באלדימיות^ל שאם היו צה שתי שערות חלוקה ויקחו אליך שמן זית אפשר שמה היה מתעסק בו שחורות^ל פסולה (פפ"י - פ"ב צ"ה): (ג) אלעזר. (רא"ם), גם משה היה מדליק את המנורה צו' ימי המלוכה (ב"ב), או אפשר באופן אחר, הלא דברו של הקב"ה היה בלשון רבים אל משה ואל אהרן, גם אמר הכתוב "ונתתם" אותה אל אלעזר וגו', מן הכתוב פירושו אדם משה ואהרן חתנו אותה אל אלעזר, א"כ למה באמצע אמר לשון יחיד, היל"ל "דברו" אל בני ישראל ויקחו "אליכם" (לבוש), והענין למה דוקא במלואו זו הקפידה תורה לחלוקה במשה, אפשר שהוא משה ידע טעמה וכל סודותיה, שרק לומר לישראל צוה הקב"ה בחוקה, לזה כל פרות שעשו אמרו וכיוצו על דעת משה טעמה פרה במדבר (אדה"ח), ואפשר שמטעם זה לזה הכתוב להניח למשמרת מאפר זה דוקא (ג"א), גם כולם לריכס לאפר פרה של משה שהיה נתון צה המשה לדורות (מחרי"א): (ה) פ"י בהכרח לקשר חובת תמימה לחובת אדומה, ואינה מאמר בפני עצמה שהיא חובת מלוא מוס, שזה כמי לבדו אשר אין צה מוס (רא"ם), והגם שאפשר היה לדרוש חובת תמימה על דברים אחרים (עיין במפרשים), כאן דברים מוכיחים, מדכחה התורה אלל אדומה כגרא היא שהיאור צה לומר תמימה באלדימיות, וכן כתבו החס' בחולין י"א ד"ה חטאת עיי"ש, ובלא חובת תמימה היינו אומרים שאם רובה אדומה נקראת שפיר פרה אדומה (ג"א): (ו) לדוגמה נקט שחורות, ולאו דוקא, שכל גוון שיהיה אין עוד תמימה באלדימיות (רא"ם), ואפשר שלרבותא נקט שחורות, שהגם שוכל לומר האי שחור הדוס הוא אלא שלקה אפ"כ פסול (שהכתוב אומר תמימה באלדימיות פ"י בלי ליקוי) וכ"ש שאר מראות (מ"ל), ומה שאמר "שתי" שערות זה האמת, כי כל שיעורין הלכה למשה מסיני (רא"ם), אבל אין ראיה ממה שידענו שאין שער פחות משנים, שהלא בכתוב לא נזכר חובת שער, וחזן מזה עיין בפ' חזריע בפסוק י"ג ג' ושער נגנע ובלקט בהיר אות ה' שהצחתי לשון הרמב"ם ז"ל "וצה הקבלה מיעוט שער ב", ועל זה אין להוסיף וממנו אין לגרוע:

אור החיים

על הדינים, אדומה כי הוא זה כיוון הגזרה על הדינים, תמימה באין שער שחור, וכן אמרו ז"ל (פרה פ"ב) צ' שערות שחורות פוסלות אותה, ולא שערותיה לבד אלא אפילו קרניה ועלפיה לריכס להיות אדומים (שם), אבל שחורות ואין לריך לומר לבנות פוסלות, אשר לא עלה עליה עול כי העול ימחק הדינים צסוד מהמרת (ברכות ה'). יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם שהם בחינת הדינים, גם שריפחה צאש הוא בחינת הדינים, ובהתקבלות הדינים באפר יעשו הברחה לטומאה הדבוקה באדם מהמת שגם היא אינה אלא רצועה רעה מלד יסורי המשפט. וראיתי בספרי זועה ופסקו רמב"ם צפרק א' מהלכות פרה אדומה אין לוקחין עגלה ומגדלין אותה שנאמר ויקחו וגו' פרה ולא עגלה עד

ולפי מה שאמרנו שכל מעשיה הם בחינת המשפט יש טעם צדבר, כי שם פרה יגיד מספר הידוע למספר בחינת הדינים כידוע ליודעי חן, לזה לזה ה' שיקנו אותה כשיש צבחנית מספרה מספר אשר הכוון אליו, אבל אם יקנו עגלה קונים דבר שאין צו המספר אשר אנו לריכס לו, והגם שמגדלין אותה עד שנקראת פרה, אף על פי כן יקפיד ה' על שעת הקנין כדי שיכיו קונים דבר שהכוונה צו שהם רפ"ה דינים:

ג. ונתתם אותה. אמר אותה"י לפי מה שאמרו רז"ל (פרה פ"ד) שמפי השמועה למדו ששאר פרות נעשות צין צככן גדול צין צככן הדיוט דייק לומר אותה אל אלעזר אבל מכאן ולהלאה אין חיוב צסגן:

אור בהיר

(ז) והוא מיותר.

8

בעזה"ח

ספר

שפתי צדיקים

השלם

הן המה אמרות טהורות עינים מאירות שיצאו מפה קדוש
פום ממלל רבובן הרב הצדיק המופלג בתורה בנגלה ובנסתר
חסידא ופרישא וכל דרכיו בהצנע לכת

ה"ה מו"ה פנחס זצוקלה"ה

אב"ד ומו"צ דק"ק דינאוויץ יצ"ו

תלמיד מובהק להאי סבא קדישא

מזן אוהב ישראל מאפמא זצוקלה"ה

וכאבני נזר יתנוצצו מפיקים אור ונוגה דברים עמוקים בחכמה
וביראה חוצבים להבות אש בלבות בני ישראל להקריבם לאביהם
שבשמים מאת קדושי עליון חסידו קדמאי אור שבעת הימים
הבעש"ט הקדוש ותלמידיו הקדושים זצוקלה"ה

סדר ונערך מחדש ברוב פאר והדר

ע"י יצחק ביסמריצקי

בהוצאת מכון "סוד ישרים"

עיה"ק ירושלים תוכב"א

שנת תשנ"ו לפ"ק

76 אמנם ניהא הכל בסייעתא דשמיה, על פי מנה שהורינו חכמי האמת ז"ל (שפתי ימים בשם הארז"ל) שכל מצוה ומצוה שאדם עושה יאמר תחלה הפסוק או הפרשה ששייך לאותו מצוה, וזוה עושה מהמצוה תורה ושוב אין עבירה מכנה אותה לאין עבירה מכנה תורה. על דרך משל כשמינה מפילין יאמר תחלה הפרשה ששייך לתפילין, וכן עד"ז בכל התרי"ג מצוות, ע"כ דבריהם ז"ל.

וב"ל סמך לזה ממה שנאמר בפרשת חוקת (במדבר יט, טז) זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו אליך וגומר. וזריך לדעת למה לא הספיק במה שאמר "לאמר" בפסוק ראשון (שם ט) וידבר ד' אל משה ואל אהרן לאמר, ומה חזר עוד בפסוק הב' לומר עוד פעם לאמר. אמנם רמזה לנו התורה זה הסוד, וזוה הש"י שקודם עשיית הפרה, שהוא כוללת כפרה בעד כלל ישראל, שיאמרו תחלה בפה מלא הפרשה השייכת לזו המצוה - דהיינו מן דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה וגו' עד סוף הפרשה, ואח"כ ישרפו הפרה.

וזו אומרו זאת חוקת התורה אשר צוה ה' פי' זה הדין אשר צוה ה'. ומה הוא המשפט והדין, מפרש הכחוש ואומר: לאמר - דבר אל בני ישראל, פירוש שיאמר בפיהם זה הפרשה, דהיינו דבר אל בני ישראל וגו'. ומלת "לאמר" חוזר על בני ישראל, ציווי להם שהם יאמרו בפיהם הפרשה. וזוה ניהא נמי

דכינה מצוה זו בשם כללות התורה, שהוא ליה לומר זאת חקת הטומאה או זאת חוקת הטוהרה, כדרך אומרו זאת חוקת הפסח וגו', (עיין פסחים קטז ע"ב בתוס' ד"ה ואמרתם וזכר פסח הוא וכו'). דלא על מצוה זו לבד הזהיר כי אם על כל המצוות ומשפט, זה נוגעם לכללות התורה, לכך נאמר זאת חקת התורה.

ואפשר לומר שזה ג"כ כוונת הכחוש צ"פ פנחס (במדבר כח, א-ב) וידבר ה' אל משה לאמר, זו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני וגומר. על פי דבריהם ז"ל (מנחות קי.) זאת התורה לעולה ולמנחה (ויקרא ו, לו), כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה וכו'. וזהו לאמר - זו את בני ישראל וגומר, פי' שהם יאמרו תמיד בפיהם זה הפרשה, דהיינו זו את בני ישראל וגומר, ויחשב להם שיה שפתותיהם כאלו הקריבו בכל יום התמידים כסדרם. ועד"ז יכולים אנונו לחרץ רוב אמירת "לאמר" שבמורה. L

והנה נודאי האדם שעושה המצוות בשלימות ואומר תחלה הפרשה השייך לזו המצוה, נמצא דעושה מהמצוה תורה ואין עבירה מכנה אותה, משא"כ כשאדם עושה המצוות בדרך מצוות אנשים מלומדה או להנאתו לתפארת נגד בני אדם, זהו הנקרא מת מצוה ב"מ, והיא כוונת ויבא העבירה שבא לו בחמימות הגוף והיא רוחמת ויכנה. משא"כ תורה הגם שלימד שלא לשמה ח"ו,

בעודש"ה

ספר

יד שלום

על התורה

חלק ראשון

בראשית - שמות

חידושים וביאורים, על פרשיות השבוע נאמרים
 אשר חנני ה' בחמלת ה' עלי בזכות אבותי נבנ"מ זל"ה

ישכר דוב פריעדמאן

שנת תשס"ד לפ"ק

שיהיה גם תפארת לבני אדם המצטיטים אחר מעשיו, ולכן הדרך ישרה שיבחר לו האדם הוא, שלא יביא א"ע לכלל נסיון, כי אם יעשה כשיטת החולקים יש חשש שאלו הרוואים במעשיו לא ידעו ולא יבינו שבשביל זה הוא הולך למקומות אלו כדי שיוכל להתגבר על יצרו הרע, ואם כן יש חשש שיעשו ג"כ כמוהו, ולכן נריך שיבחר הדרך בעבודת ה' כשיטת הרמב"ם.

ולפי זה יש לתת טעם על מה דקיי"ל דאין עשה דוחה עשה, הלא הסברה נוחנת להיפך שהרי לא תעשה חמורה מעשה דהרי מענישין עליה משא"כ על ציטול מצות עשה. אך לפי סברה הנ"ל יוצן כי בקיום העשה יש מעלה יחירה שאינה בקיום מצות ל"ת, דבזה שאין האדם עושה עבירה אין לומדין מזה שאר בני האדם הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, שהרי אינו עושה כלום במעשה רק במחשבה שמונע א"ע מן העבירה ודבר זה אי אפשר לראות, כי כמה צטלני איכא בשוקא, אבל אם מקיים מצות עשה הרי עושה מעשה והכל רואים מעשיו ולומדים ממנו שיעשו ג"כ מצות שמו ית', ולכן מכיון שיש בה מעלה יחירה על כן עשה דוחה לא תעשה, אבל אינו דוחה לא תעשה ועשה ביחד, דמכיון שיש בה גם מצות עשה הרי יש בה גם מעלה זו.

ובל זה בשאר המצות, משא"כ בשבת קודש דאף שיש בה עשה ולא תעשה היה הו"א שבניית המשכן שהוא עשה יבא וידחה מצות שבת, מכיון שבשבת גם העשה שבה הוא על ידי מניעת עשיית מלאכה ואין בקיום העשה הזו מעשה כמו בכל מצות וא"כ טוב דינה כל"ת, לזה בא הכתוב להשמיענו דאין בנין המשכן דוחה שבת.

והבועים אפ"ל דאף בזה יש סוכ"ס מעשה כיון דעיקר מצות שבת הוא שישבתו העם

ציוס השביעי ואל יעשו צו מלאכה כדי שיהיו פנויים ללמוד תורה ולקיים המצוות הרי שיש בה גם כן מעשה, דעל ידי שמירת שבת לומד תורה ועושה מצות, וזה שדרש המדרש מאחר שבא הכתוב להודיע כאן מצות שבת כדי ללמד שאינה נדחה מפני המשכן, והיה הו"א שידחה מכיון שאין בה מעשה, לזה דרש אמר הקב"ה עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפנייהם צרכים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת, ולכנות צבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, ר"ל שעל ידי זה שילמוד עימיהם הלכות שבת ואיסור והיתר יהיה גם השבת מצוה שיש בה מעשה אף שהעשה של שבת הוא ציווי שלא לעשות מלאכה.

★

7 ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, כבר הבאנו מה דאיתא במדרש ילקוט רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקב"ה עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפנייהם צרכים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת, ולכנות צבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר. וז"ב השייכות לכאן, דמקומו ה"י יותר במקום עיקר דיני שבת.

ב) אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות ששת ימים תעשה מלאכה וגו', ונחלקן במפרשי התורה על מה קאי אם על שבת הרי שבת הוא בשב ואל תעשה והול"ל אלה הדברים אשר צוה ה' שלא לעשות, ואם הכוונה על מלאכת המשכן הרי נאמר להלן זה הדבר אשר צוה ה'.

והנראה על פי ג (פ) תרומה
כא) עבירה מכבה תורה, שנאמר (שיר יוכלו לכבות את ה דהרי אמרו חז"ל שמביא לידי מעשה לתלמוד רק משום הרי מעשה המצווי הסיבה עדיף מהם מכבה מצוה ואינו פי שהורנו חכמי עושה יאמר תחלה לאותו מצוה ובה אין עבירה מכבה תורה, ע"ד משל תחלה הפרשה שש המצוות, עכתי"ד.

והנה פרשה זו הכיפורים נתבשרו בני ישראל ואם כן יש לומר התיקונים על החג על מלאכת המשכן זהב וכסף, זהב כדאיתא במדרש המשכן ויכפר על מצוות שמירת שבת עבודה זרה וכמו ר' חייא בר אבא שבת הלאכתו אנ מוחלין לו, שנאמר זאת וגו' שומר אלא מחול לו, וי שמירת שבת והן חטא העגל.

והנראה על פי מה שראיתי בשפתי נדיקים
 (פ' תרומה) לבאר מאמרם ז"ל (טוטה)
 (כא) עבירה מכבה מצוה, ואין עבירה מכבה
 תורה, שנאמר (שיר השירים ח ו) מים רבים לא
 יוכלו לכבות את האהבה, ולכאורה אינו מובן
 דהרי אמרו חז"ל (קידושין יג) גדולה תלמיד
 שמביא לידי מעשה, הרי ללא התייחס הגדולה
 לתלמוד רק משום שמביא לידי מעשה, אם כן
 הרי מעשה המצוה עדיף דהרי בכל מקום
 הסיבה עדיף מהמסבב, ואם כן למה עבירה
 מכבה מצוה ואינו מכבה תורה, אמנם ניחא על
 פי שהורנו חכמי אמת ז"ל שכל מצוה שאדם
 עושה יאמר תחלה הפסוק או הפרשה ששייך
 לאותו מצוה וזוה עושה מהמצוה תורה, ושוב
 אין עבירה מכבה אותה דאין עבירה מכבה
 תורה, ע"ד משל כשאדם מניח תפילין יאמר
 תחלה הפרשה ששייך לתפילין וכן עדין בכל
 המצוות, עככו"ד.

ובזה מובאר מה שאמר הכתוב אלה הדברים
 אשר צוה ה' לעשות אותם, על דרך
 הכתוב (בראשית יח ח) וכן הבקר אשר עשה,
 ופירש"י אשר תיקן. פי' דאלה הדברים הן מצוות
 שמירת שבת והן עשיית המשכן שניהם צוה ה'
 לעשות פי' לתקן עון חטא העגל.

אמנם אף כי אלו המצוות שבת ועשיית המשכן
 באים לכפר על עון העגל עכ"ו עדיין
 אינם בטוחים בזה כי הרי אם יעשו אח"כ איזה
 עבירה ח"ו הרי יכבה המצוה של שבת ומשכן,
 על זה בא המדרש להוסיף שלא די בשמירת
 שבת לצד רק אמר הקב"ה למשה עשה לך
 קהילות גדולות ודרוש להם צרכים הלכות שבת,
 הכוונה כמו הענה הג"ל שקודם כל מצוה ילמדו
 אותה המצוה ועי"כ שוב הוה כחורה שעבירה
 אינה מכבה. L

★

והנה פרשה זו נאמרה למחרתו של יום
 הכיפורים כמ"ש רש"י, וביום ההוא
 נחששו בני ישראל שנמחל להם חטא העגל,
 ואם כן יש לומר שביום ההוא אמר להם גם
 התיקונים על החטא, ולזה אמר להם ציווי ה'
 על מלאכת המשכן קחו מאהכם תרומה לה' וגו'
 זהב וכסף, זהב כנגד זהב לתקן חטא העגל
 כדאיתא במדרש (שמו"ד פ"א ס"ח) יבא זהב של
 המשכן ויכפר על זהב של עגל, וכן אמר להם
 מצוות שמירת שבת שהוא ג"כ כפרה על חטא
 עבודה זרה וכמו שדרשו חז"ל (שבת ק"ח) אמר
 ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן כל המשמר
 שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש
 מוחלין לו, שנאמר (ישעיה טו ב) אשרי אנוש יעשה
 זאת וגו' שומר שבת מחללו, אל תקרי מחללו
 אלא מחול לו, ולזה נסמכו הני שנים כי הן
 שמירת שבת והן בנין המשכן הם תיקונים על
 חטא העגל.

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר
 אליהם אלה הדברים אשר צוה ה'
 לעשות אותם, ששת ימים תעשה מלאכה וביום
 השביעי יהיה לכם קודש. יש להבין מפני מה
 אמר להם דוקא מצוות שבת צהקהל יותר משאר
 מצוות התורה.

ויבואר על פי מה שכתב בשבט מיהודה (פ'
 טשא) לפרש הכתוב אף את שבתותי
 תשמרו כי אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני
 ה' מקדשכם, על פי מה שפירשתי מה שאנו
 אומרים יום מנוחה וקדושה לעמך נתת, הכוונה
 שנתן השי"ת כח צעמו ישראל שיצממו את
 קדושתם, דבטבע הנפש הישראלית שמתלהב
 ברוחניותו ויהיה שובר ארזים בהתלהבותו
 ויתפרסם מוכיזת אהבתו ותשוקתו לאור האמת,
 אמנם אחר הגיד לך אדם מה טוב, והצנע לכת
 עם אלהיך, וזהו בא מכת הצממם שנתן הקב"ה

כא אלה פקודי המשכן המשכן העדת אשר פקד עלי פי משה עבדת הלוים

כא אלו מניי משכנא משכנא דסדורתא די אתמני על מימרא

לקט בהיר

רשי

ט פי מיצת פקודי לשון מספר ומנין, ושייך על מה שמה הכתוב להלן כמה שקלים התנדבו מכל מין ועל חיוב כלים הוצרכו, לזה אמר אלה בלא וא"ו שאין זה נוסף על ענין דלעיל והוא ענין אחר (מ"ל), ואחי רש"י לאשמעינן שהגם שהפסיק הכתוב בעניינים אחרים, אל תאמר שפי' פקודי מיניו ושייך על עבודת הלוים, לא כן הוא, כי מיניו עבודת הלוים אין כאן מקומו אלא צפי' נשא, וכאן אמרו ברמז ע"ש העמיד (סה"ז): (י) מדכתיב המשכן זה"א הידועה רמז למשכן הידועה הנשגב והנעלה שהוא בית המקדש (אלל במשכן לא שלטה בו יד), ומדקראו משכן דרשינן משכון ב' פעמים (בהרד"ו), ועוד שתיבת משכן הראשון ג"כ ניתן לדרוש שהיל"ל אלה פקודי שקלי המשכן או כלי המשכן (ב"ב): (יא) פי' נתפס בעד חונס ועוונס כמו משכון, כדכתיב (איכה ד' י"ח) שפך חרון אפו וילת אש צליון (סה"ז), ורמזו הכתוב דוקא כאן שע"י המיניו והמספר שלטה בהם עין הרע ודין גרמא צבוה"ר (ג"א), או אפשר משום שעל ידי חסד ורינון העם ה' משה נתן חשבון כדאיחא במדרש, רמז הכתוב שע"י שנלח חנס ולשון הרע חרבו צ' מקדשות (מ"ל): (יב) אמר לשון ויתר שפירושו ויתר להם מלכלותם, אבל קליחה ומחילה גמורה לא הייתה כמו שנאמר (ל"ב ל"ד) וציוס פקדי וכו' (מ"ל), ובספ' באר בשדה כתוב איפכא, שויתר משמע לגמרי, ומה שכתוב וציוס פקדי וגו', זה דוקא אם יחזרו לחטוא: (יג) הגם שלוחות נקראו ג"כ לוחות העדות, אבל דייק שם רש"י (כ"ה ט"ו) החורה שהוא לעדות, בניו וצניינים" שויתר אחסם מלות הכתובות בה, הכי צ' דברים, חדא שאינם עדות על השראתו עמו ועל האהבה גמורה (רא"ם), והשנית רק בניו וצניינים אבל לא לאחרים, ועדות גמורה נקרא רק אם נחברר לעין כל (ד"ד), וכן הוא בשמות רנה ובתנחומא וז"ל עדות לכל באי עולם וכו' אמר משה מי מודיע לאומות א"ל ועשו לי מקדש כיון שראו אומה"ע הרוח של קטורת מתמר ועולה מן המשכן ידעו שנחללה להם הקב"ה עכ"ל, וכן נר מערבי היחה עדות ואות תמידי שהשכינה שורה בתוכם ולא נסתלקה (נח"י): (יד) אין רעונו לפרש לשון הכתוב שאמר פקודי המשכן לומר שעבודת הלוים הוא פקודי המשכן, שאין פקודי זה לשון מיניו אלא לשון מספר ומנין כנ"ל, אלא אדרבה רעונו לומר שעבודת הלוים מקושר לתיבת משכן לא לתיבת פקודי, כלומר מאחר שהזכיר הכתוב את המשכן אמר שמשכן זה פקודתו ועבודתו היה על ידי הלוים

7 (כה) אלה פקודי. בפרשה זו נמנו כל משקלי מדבת המשכן" לכסף ולזהב ולנחשת, ונמנו כל כליו לכל עבודתו: המשכן משכן. צ"פ, רמז למקדש" שנחמשכן" (צ"פ) בשני חורבנין על שוונותיהן של ישראל (תה"ו - ט"ה): משכן העדות. עדות לישראל שויתר" להם הקב"ה על מעשה העג"ל שהרי הכרה שכינתו צניינים (סג - סג) עבודת הלוים. פקודי המשכן" וכליו היא עבודה המסורה ללוים צמדבר לשאת ולהוריד ולהקים איש איש למשאו

שקלי המשכן או כלי המשכן (ב"ב): (יא) פי' נתפס בעד חונס ועוונס כמו משכון, כדכתיב (איכה ד' י"ח) שפך חרון אפו וילת אש צליון (סה"ז), ורמזו הכתוב דוקא כאן שע"י המיניו והמספר שלטה בהם עין הרע ודין גרמא צבוה"ר (ג"א), או אפשר משום שעל ידי חסד ורינון העם ה' משה נתן חשבון כדאיחא במדרש, רמז הכתוב שע"י שנלח חנס ולשון הרע חרבו צ' מקדשות (מ"ל): (יב) אמר לשון ויתר שפירושו ויתר להם מלכלותם, אבל קליחה ומחילה גמורה לא הייתה כמו שנאמר (ל"ב ל"ד) וציוס פקדי וכו' (מ"ל), ובספ' באר בשדה כתוב איפכא, שויתר משמע לגמרי, ומה שכתוב וציוס פקדי וגו', זה דוקא אם יחזרו לחטוא: (יג) הגם שלוחות נקראו ג"כ לוחות העדות, אבל דייק שם רש"י (כ"ה ט"ו) החורה שהוא לעדות, בניו וצניינים" שויתר אחסם מלות הכתובות בה, הכי צ' דברים, חדא שאינם עדות על השראתו עמו ועל האהבה גמורה (רא"ם), והשנית רק בניו וצניינים אבל לא לאחרים, ועדות גמורה נקרא רק אם נחברר לעין כל (ד"ד), וכן הוא בשמות רנה ובתנחומא וז"ל עדות לכל באי עולם וכו' אמר משה מי מודיע לאומות א"ל ועשו לי מקדש כיון שראו אומה"ע הרוח של קטורת מתמר ועולה מן המשכן ידעו שנחללה להם הקב"ה עכ"ל, וכן נר מערבי היחה עדות ואות תמידי שהשכינה שורה בתוכם ולא נסתלקה (נח"י): (יד) אין רעונו לפרש לשון הכתוב שאמר פקודי המשכן לומר שעבודת הלוים הוא פקודי המשכן, שאין פקודי זה לשון מיניו אלא לשון מספר ומנין כנ"ל, אלא אדרבה רעונו לומר שעבודת הלוים מקושר לתיבת משכן לא לתיבת פקודי, כלומר מאחר שהזכיר הכתוב את המשכן אמר שמשכן זה פקודתו ועבודתו היה על ידי הלוים

אור החיים

לח) בא. אלה פקודי וגו'. אומרו אלה לפסול כל מינינים שצטולס" כי כל מה שימנה אדם מקניינים המדומים אין מיניו מנין ושמו מורה עליו מה אהה מונה"ב, אבל מנין זה עומד לעולם, והטעם להיות מנין המשכן המופלא אשר שכן שם אלהי עולם ה'. עוד ירצה על דרך

אור בהיר

א) זה מליצה, כי פירוש דברי רבותינו ז"ל שאמרו אלה פסול את הראשונות, הוא מלשון ויפסול שני לוחות, כלומר, הוא דבר צפני עלמו ואינו מתחבר עם מה שלמעלה, מה שאין כן הוא"ו ואלה, וכאן לדרכינו פירושו מלשון כשר ופסול. כלומר, דוקא מנין זה כשר וחשוב, ולא מנין זולתו, והעיקר בא לחדק למה לכל הקדמה הזאת, היה לו להתחיל מפסוק כל הזהב וגו'. (ב) זה מדרש חכמינו ז"ל במדבר רנה כ"ב, נטרקון של ממון, מה אהה מונה. כלומר, לכלום הוא חשוב. (ג) ואם כן אדרבה לורך יש למנות, כדי להרעות בצרכה, מה

על דרך אומרים ז"ל (ויק"ר כ וכו' עשה כנגדם חבילות של לחקן החטא דוגמא, והנה לעיל ל"ב ד') אלה אלהיך בצחינת הזכות לכפרת עון (רצה) העדות שעדות הוא לה וכשהדקדק חמלא כי כל פרעו במשכן, הם החלוו חלוה (י) ילכו לפניכם הנה הנס הכי חמת להיות לפניכם, הם צני (שם ו') הנה הנס הכינו ושלמים לה, הם נחנו זהבם וכספם וכל כלי חמדתם לה הנה הנס הביאו האנשים ע אלה כל עדים עליהם וכל כלי בפרשת ויקהל (ל"ה כ"ב) כ לעשותו הנה הנס פקודו צללו אלה אלהיך הנה אלה פקודי זה הדרך להיות שמשח עו המוצא בית ה', לזה צאה בת אלה פקודי וגו', פירוש על דו צ" אלה הם מועדי', ומר מלדיק אשר פוקד על פי מש משה ולא אמר אשר פקד מש הזולת עמו להנעקד אלה מפ (ל"ז ג') ויקחו מלפני משה וטעמו של משה שהביא עלמו עלה צדעתו חשד זה לשמר חוחו וכו' מדבר עמו בכל עת ימאסנו אלוה היודע נסחרו שלא ידבר אהו עוד אלהים, שאמר לו (ריש פ' תרומה) דב

שאין כן שאר מספר, המנין תמעיט ה כן כאן, כאילו אמר אלה הם פקודי הגניבה אם הוא חס ושלום נר הכי שג בשעם ראשונה לא היו יכולים, אלא זה

בִּיד אֵיתְמַר בְּנִי אֶתְרֵן הַכֹּהֵן: כִּי וּבְצִלְאֵל
 בְּנֵי אֹרֵי בְּנֵי חֹר לְמִשָּׁה יְהוּדָה עָשָׂה
 אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:
 וְאִתּוֹ אֶהְיֶאֱב בְּנֵי אֲחִיסָמֶךְ לְמִשָּׁה
 בֶּן חֲרָשׁ וְחֹשֶׁב וְרָקִים בַּת בְּלַת
 וּבְאֶרְנָמָן וּבַת לֵעָה הַשֵּׁנִי וּבִשְׁשִׁי: ׀
 כִּי כָל הַזֹּהָב הַעֲשׂוּי לְמַלְאכָה בְּכָל

דְּמִשָּׁה פְּלִסוֹן קִינָא בִידָא
 דְּאִיתְמַר כִּי אֶתְרֵן כֹּהֵנָא:
 כִּי וּבְצִלְאֵל בְּנֵי אֹרֵי בְנֵי חֹר
 לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה עֲבַד יְת כָּל דִּי
 פְּקוּדֵי יְת מִשָּׁה: כִּי וְעִמָּה
 אֶהְיֶאֱב בְּנֵי אֲחִיסָמֶךְ לְשִׁבְטָא
 דְּבֶן חֲרָשׁ וְחֹשֶׁב וְרָקִים בַּת בְּלַת
 וּבְאֶרְנָמָן וּבִשְׁשִׁי: ׀ וּבְכָל
 דְּכָל דְּהָבָא דְּאִתְעֲבַד

לקט בהיר

רש"י

(רא"ם): טו) ביד איחמר כמו על יד איחמה, ולא בידו,
 שביד הלויים היה (במ"ח): טז) פי' כן היה לו לכתוב
 אשר ליה שפירושו עשה בצלאל כאשר נטווה, או כמו שיש
 גורסים אשר ליה אותו משה, ומדלאל כתב כן מראה לנו
 הכתוב צלצבע שלא עשה כאשר נטווה או כאשר ליה אותו
 משה אלא עשה כאשר ליה ה' את משה, וזה מכריח לר"ל
 לומר שמשה לא ליה אותו מקודם כמו שכתוב צפ' ויקהל
 ששדורים המשכן חלה (הגם שלא מלינו כן נכתוב שזה
 לעשות קודם הכלים), ומה שזה משה צפ' ויקהל המשכן
 ואח"כ הכלים זאת היתה אחר טענת צלאל
 (מהרש"ל): יז) דברים לשון רבים, שחון מזה ישנם
 דברים שהוקף בצלאל והסכים הכתוב על ידו כגון יצוי

המופקד עליו כמו שנאמר בפרשת נשא: ביד
 איחמר. הוא הוה פקיד עליוס"י למסור לכל בית
 אב עבודה שעליו: (כז) ובצלאל בן אורי וגו'
 עשה אל כל אשר צוה ה' את משה. אשר ליה
 (איתו משה) חין כתיב כח"י אלא כל אשר ליה ה'
 את משה, אפילו דברים"י שלא אמר לו רבו הסכימה
 דעתו למה שנאמר למשה בסו"י, (יהושע פאה פ"א ה"א)
 כי משה ליה בצלאל לעשות תחלה כלים"י ואחר כך
 משכן אמר לו בצלאל מנהג העולם לעשות תחלה בית
 ואחר כך מוסים כלים כתיבו אמר לו כך שמועת* מפי
 הקב"ה אמר לו משה צלל אל היית כי ודלתי כך ליה

שינוי טעמות - שיעור

ראשי העמודים שלא נזכר בלוי רק בעשייה (חוקי): יח) דבר זה לריך ביאור, היאך אפשר שמרע"ה טעה בדברי הקב"ה
 או שכת חו"ש, ואם חשב שכן נטווה היאך הודה לדברי צלאל מכת סגרא, וכי נסגרא חלי' מלתא אס כך גורה חכמתו
 יתנקה, ואפשר לקרבו אל השכל עו"ה: כי צפ' מרומה אמר הקב"ה למשה (כ"ה ט') את חבנית המשכן ואת חבנית כל כליו,
 הרי הקדים המשכן לפני הכלים, וכן צפ' תשא (ל"א ב') ראה קראתי בשם צלאל וכו' ואמלל אותו וכו' ועשו וכו' את אהל
 מועד ואח"כ את הארן לעדות ואת הכפורת וכו', ובפרטות כשפרט מעשה כל דבר ודבר צפ' מרומה הקדים ארון שלמן
 מנורה ואח"כ יריעות וקדשים וכו', וא"כ יש מקום שהפרט הוא עיקר הסדר, גם יש לומר להפך, ומרע"ה חזר בכלים
 תחלה (ואפשר שסגרתו היה משום שהכלים הם חשובים יותר ומקודשים יותר מן המשכן - ג"א), אצל כאשר דן לפניו בצלאל

אור החיים

הוא מושלת על קיומו אם יתקיים אם לאו, ב' משה
 ממונה על מלותו בחיזה אופן יעשה ויחנהג, ג'
 הלויים לעבוד לפרוק ולטעון וכו', ד' הכהנים לעבוד
 העבודות ולהתמנות על הלויים בעבודה, ה'
 ובצלאל והאליאב על המלאכה ועל אלה אמר אלה
 פקודי המשכן:

אור בהיר

טז) פירוש מאמר חשב ועשדים וגו', הוא גזירה על מאמר ויהי זה וגו', ועל מאמר כל הזהב וגו' חין גזירה. יז) פירוש שהוצא

שמו
 וגו'
 דרך
 לשון
 שכן,
 או
 דיו,
 שכן
 הוא
 קים
 זה
 ד'
 דם
 צם
 זות
 על
 זה
 זיד
 ז'
 זש
 זן
 זי
 זי
 זח
 זל
 זן
 זי
 זן
 זי
 זל
 זי
 זל

מעוהשי"ת

ספר

חידושי תורה

מכיל בקרב דרושים נחמדים שזכינו לשמוע

מפום ממלל רברבן כ"ק מרן

רבינו מהר"א מ"ב שליט"א

אבדק"ק סאטמאר יצ"ו

בלילי שבתות משך שנות

תשע"ג - תשע"ה

יצא לאור על ידי

ועד ההוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שבט שנת תשע"ו לפ"ק

פק"ק קרית יואל יצ"ו

המדבר שנחייבו עונש מיחה אף על העשין, היו הנשים בדור המדבר מחויבות נמי על כל העשין, והיינו טעמא שנחייבו גם בזנין המשכן, כי בדור המדבר נחייבו הנשים על כל מצות עשה שהזמן גרמא כמו האנשים.

וזהו ביאור סמיכות הכתובים, ויקהל משה את כ"ל עדת בני ישראל, היינו האנשים והנשים, ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשו"ם אוחס, והקשו המפרשים בזוונת אומרו אשר צוה ה' לעשו"ם אות"ם, דאס מוסב קרא על שביחת שבת, היה לו לומר שלא לעשות אוחס, שמצות שמירת שבת הוא השביחה מן המלאכה,

ומירץ הרמב"ן דקאי על מצות מלאכת המשכן, ולזה אמר ויקהל משה את כ"ל עדת בני ישראל, שאף הנשים בכלל זיווי מלאכת המשכן. והגם שבניית המשכן אינו אלא ציוס והיו מצות עשה שהזמן גרמא, מכל מקום נחייבו צה אף הנשים, משום שבאותו דור היה חיוב מיחה על כל החורה, ומעשה כיון למצות בניית המשכן יש בו חיוב מיחה, סלקא דעתך דאמינא דעשה דבניית המשכן דוחה שבת, וכמו עשה דפסח דדוחה שבת כיון שיש בו כרת, לזה אמר הכתוב ששח ימים מעשה מלאכה וציוס השביעי יהיה לכם קודש שבת שנתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת, להורות שבניית המשכן אינו דוחה את השבת. (תשע"ה)

פרשת פקודי

76 אלה פקודי המשכן משכן העדות, ופירש"י עדות לישראל שיתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ציניהם. ויש להבין האין אפשר לומר שית"ר להם הקב"ה, הלא אמרו חז"ל (בבא קמא ג.) כל האומר הקב"ה ונתן הוא כו', ונריך לפרש הכוונה שיתר להם הקב"ה בשביל התשובה שעשו, ועדיין נריך ביאור מה ראיה יש מן המשכן על קבלת התשובה.

וגראה בהקדס קושית המפרשים אין מהני תשובה, הא קי"ל (קידושין לב.) מלך שמת על כבודו אין כבודו מחול. ומירץ א"י זללה"ה בישמח משה (פ' האזינו) דהנה טעמא דמילתא דמלך בשר ודם אינו יכול למחול, כי אין המלכות שלו, דאין מלכותו מלכות עולם, ומאן דפגיס בכבוד המלוכה הוא פוגם בכבוד

כל המלכים שהיו ושיהיו, ולכן אינו צד זה שהוא מולך עתה היכולת למחול, אבל השי"ת שמלכותו מלכות עולם ושלטנותו בכל דור ודור, המלכות שלו הוא, לכן יכול למחול, עכ"ל. (וב"ב בחומת אנך פ' האזינו). אמנם י"ל דתירוך זה אחי שפיר רק למ"ד (בבא מציעא קטו.) דרשינן טעמא דקרא, דאז אמרינן כי מה שנאמר (דברים יז טו) שום תשים עליך מלך, ודרשינן מיניה (קידושין לב.) שתהא אימתו עליך ואין כבודו מחול, היינו מחמת טעם זה שאין צד המלך למחול על כל המלכים שהיו ושיהיו, אבל הקב"ה שהוא מלך חי וקים שפיר יכול למחול.

והנה שיטת הרמב"ם (פ"א מהלי בית הבחירה ה"ב) הכל חייבין לבנות המקדש ולסעד בעלמא ובממונס אנשים ונשים כמקדש המדבר.

וכתב הכסף משנה שם דהרמב"ם המשכן דכתיב ויבואו האנש

והקשו האחרונים (בית יצחק מנחת אלעזר ח"ב ס המשכן היו מצות עשה שהזמן צונין את המקדש בלילה (שבתי) עשה שהזמן גרמא נשים פטו ויש לישב על פי מה שכתב קידושין (שם תוד"ה אהו) דל מצות עשה שהזמן גרמא טו במצות הגוף שאי אפשר לקיים ולבז שופר סוכה ותפילין, מה; על הבן דאפשר לקיים על ידי שיך האי כללא, עכ"ל. ובכן המשכן והמקדש, הוא מצוה של שלית, ואינו מצוה שהוא חובה אף נשים חייבות

והנה כתב העט סופר (כלל; להסביר דברי הפני יה הכלבו (סי' עג) דנשים פטורות דמשועבדות לבעליהן, וזה שיך לעשות בעצמה, אבל אם יכול שיך זה וממילא מחוייבת, ע בשו"ם אבני ליון (ה"ג סי' נו או שיך רק אי דרשינן טעמא בשו"ם שם אריה (או"ח סי' ב), יהושע לימא רק אי דרשינן טו לא דרשינן טעמא דקרא, א שאפשר לקיים על ידי שלית נשים פטורות ממצות עשה ש

ובכן יתפרשו דברי רש"י, לישראל שיתר להם העגל, והוא על ידי התשובה;

ז מלכות המשכן
! עדת בני ישראל
ז המשכן והגם
והוי מלות עשה
זו בה אף הנשים
זה על כל התורה
שכן יש בו חיוג
זה דבניית המשכן
דדומה שבת כיון
שבת ימים מעשה
קודש שבת שבתון
, להורות שבניית
ז. (תשע"ה)

ז אינו ביד זה
ל, אבל הש"מ
בכל דור ודור,
ל, עכ"ד. (וב"כ
דתיכון זה אחי
קטו) דרשין
י מה שנאמר
מלך, ודרשין
זחו עליך ואין
זה שאין ביד
יו ושיהיו, אבל
יד יכול למחול.

לי בית הבחירה
המקדש ולסעד
מקדש המדבר.

וכתב הכסף משנה שם דהרמב"ם יליף ליה מבנין המשכן דכתיב ויצואו האנשים על הנשים.

והקשו האחרונים (בית יצחק א"ח סי' ג אות ז. בנחת אלעזר ח"ב סי' מז) דהא בנין המשכן הוי מלות עשה שהזמן גרמא, שהרי אין בנין את המקדש כלילה (שבועות טו:), וכל מלות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות (קידושין כט.). ויש ליישב על פי מה שכתב הפני יהושע במס' קידושין (שם תור"ה אותו) דלא שייך האי כללא למנות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, אלא במלות הגוף שאי אפשר לקיים על ידי שליח כגון לולב שופר קובה וספילין, מה שאין כן במלות האב על הבן דאפשר לקיים על ידי שליח, אפשר דלא שייך האי כללא, עכ"ד. ובכן כיון שמלות בניית המשכן והמקדש, הוא מלות שאפשר לעשות על ידי שליח, ואינו מלות שהוא חובת הגוף, משום הכי אף נשים חייבות בה.

והנה כתב העט סופר (כלל מ"ט פרט א' אות ה') להסביר דברי הפני יהושע, על פי סברת הכלבו (סי' עג) דנשים פטורות ממעשה"ג משום דמשועבדות לבעליהן, וזה שייך רק במלות שזריכה לעשות בעצמה, אבל אם יכולה לעשות שליח לא שייך זה וממילא מחוייבת, עכ"ד. וכתב על זה בשו"ת אבני נזון (ח"ג סי' נו א"ר) דהך טעמא לא שייך רק אי דרשין טעמא דקרא כמו שכתב בשו"ת שם אריה (א"ח סי' ב), נמלא דסברת הפני יהושע ליחא רק אי דרשין טעמא דקרא, אבל אי לא דרשין טעמא דקרא, אין לחלק בין מלות שאפשר לקיים על ידי שליח או לאו, ובכל אופן נשים פטורות ממלות עשה שהזמן גרמא, עכ"ד.

ובכן יחפרשו דברי רש"י, משכן העדות, עדות לישראל שיתר להם הקב"ה על מעשה העגל, והוא על ידי התשובה שעשו, אמנם לכאורה

אין תועיל התשובה הא הקב"ה מלך הוא, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ולריך לומר שהקב"ה המלכות שלו הוא ושפיר יכול למחול, והיינו משום דדרשין טעמא דקרא, ומגן דדרשין טעמא דקרא, לזה אמר דהמשכן עדות הוא לישראל, שעסקו דבנייה האנשים והנשים, ולכאורה כיון דבנייה היתה רק ביום הוי מעשה"ג ולמה נתחייבו בה הנשים, ולריך לומר שאפשר לקיים המלות על ידי שליח משום הכי נשים חייבות, והיינו משום דדרשין טעמא דקרא, וכיון דדרשין טעמא דקרא הרי הקב"ה שהמלכות שלו הוא יכול למחול על כבודו ומועיל התשובה, ולכן בשביל התשובה ויתר להם הקב"ה על מעשה העגל והשרה שכינתו ביניהם. (תשע"ג) L

*

אלה פקודי המשכן משכן העדות, ופירש"י המשכן משכן שני פעמים, רמז למקדש שנחמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל, משכן העדות, עדות לישראל שיתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם. ויש לקשר שני הפירושים להדדי, שיש ראייה מחורבן בית המקדש על כפרת מעשה העגל.

ב במסורה, שלשה פעמים ונשמע, כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע (שמות כד ז), ואידך (שמות כח לה) ונשמע קולו צבואו אל הקודש לפני ה', ואידך (אסתר א כ) ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רבה היא. וכתב בצעל הטורים (פ' הצוח) כי רבה הוא, היינו מימרא דרבה קאמר לה.

ויל"פ בהקדס מה ששינוי במס' ראש השנה (דף כט:) יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, במקדש היו חוקעין אבל לא במדינה, משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו חוקעין בכל מקום שיש בו בית דין, ובגמרא

רבות מופתי בארץ מצרים: ומשה ואהרן עשו את כל המופתים האלה לפני פרעה ויחזק יהוה את לב פרעה ולא שלח את בני ישראל מארצו: **עריב** * ויאמר יהוה אל משה ואליהרן בארץ מצרים לאמר: ב התדוש היה

בדור לאסנאה מופתי בארץ מצרים: ומשה ואהרן עבדו ית כל מופתיה האין גרם פרעה ותקף ית לבא ופרעה וקא שקח ית בני ישראל מארצה: א ואמר ית למשה ואליהרן בארץ מצרים למימר: ב ירמא הדין

כבון ריש ירחין קדמא קירחי שתא: ג מלי כנשתא דישראל קמי קירמא הדין ויסבון

משה על מולד הלכני ב רחוב לקדש, וכרחה ל ואמר לו כזכ רחב וק רחבו וכלא לח היו שנאמר (י כ"ה) ויחי ציו

יח, מן היום אשר לוח סמוך לשקיעת החמה: עם חשכה (כ"ה): (ג) ד מדבר, וכלא כזכ נאמי בני ישראל, אלה חולקו לזה למדני, וכדבור יול מדברים (כ"ה): דבר לאמר בעשר לחדש שיקחוהו בעשור לחוד מקחו מצעשור* ולא פ שינו נשחאת יסיהו ידבר

החורה (מ"ל), ורבים ממ לפרעה להיות סתירה לכאן דברי משה, ושפיר מקשה נ של משה אל ישראל יהיה נ חוספ' ד"ה ממאין, אכל ר "לאמר" בין זווי הדיבור ו ומד, והזמן מקושר אל ח

לישראל, והמלא שאמרו בניסן עתידין ליגאל, ישראל ועל זה ראשון מונים מניסן לצד מעלה הזכ ולא אמר חדש ז הקדוש ברוך הוא דכתי יהיה זה לכסי' שיגלה

לקט בדיר

רש"י

אמר שהכוונה על מה שלקו בים סוף, ומה שאמר הכתוב "בארץ מצרים פירשו יושבי ארץ מצרים, או על אופן שכתב רש"י לקמן י"ד כ"ה בשם המכילתא הי נלחם להם במצרים בארץ מצרים ששם שאלו לוקים על הים כך לוקים אותם שבמצרים, ומה שאמר הכתוב לא ישמע אליכם פרעה פירשו אפילו אחר מכת כבודות כשישלח אחכם לא ישלח ברגו טוב ולהטותין אלה אחזק את לבו למען רבות וכו' (אורח"ח: כא) פי' ליתן טעם למה כלל את אהרן בדיבור, וכמו שכתב רש"י בדיבור הסמוך, והוא מן המנומא: א) פי' לא שדיבר הקב"ה אל אהרן, כי אמרו חז"ל שפי' ואל אהרן שמשא יאמר אל אהרן, אלא כללו בדיבור פי' אמר דבריו בלשון רבים, "דברו" אל כל עדת וגו' (אורח"ח: ב) ופי' בארץ ולא בעיר מיושב, שאל"כ מיותר הוא (רמב"ן), בארץ מצרים ולא במצרים (ש"ד), וכלא הק"ו היינו אומרים אדרבה נא יהימר לומר שהיתה בארץ מיושבת, ופי' אומרם תפלה "קלה" ב' דברים בגו, שהיתה רק תפלה יחיד ולא גופי חורה שנאמרו לכלל ישראל, הדרוש, כי על פי פשוטו מיותר הוא שאמר דבר אחד ב' פעמים, כי ראש וראשון היינו הן (מ"ל), אבל אין מקרא יולא מידי פשוטו, שהרי פירוש חובת חדש משך ל' יום, אלא מאחר שמקור השם הוא בעבור שנחדש בכל פעם דרשו בו חז"ל לשון חידוש, וכאן מפרש רש"י הענין ע"פ הדרוש, ובדיבור הסמוך מפרש הלשון, כי מאמרו ראש "חדשים" לשון רבים פירשו שלא רק בחדש ניסן הוא כן אלא בכל הי"ב חדשים, וא"כ מה זה אומרו "הזה" לשון יחיד היל"ל החדשים (כלומר

יס סוף ולנער את מצרים: (י) ומשה ואהרן עשו וגו'. כבר כתב לנו זאת בכל המופתים, ולא שנאח כאן, אלא בשביל לסמכה לפרשה שלא חריב"ה: (ח) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן, בשביל* שאהרן עשה וערר במופתים כמשה, חלק לו כבוד זה במלכות ראשונה, שכללו עם משה" בדיבור (תהי כ"ה): בארץ מצרים. חוק לכרך"ו, או אינו אלא בחוק הכרך, תלמוד לומר כלאתי את העיר וגו' (ש"ד כ"ה), ומה תפלה קלה לא התפלל בחוק הכרך* לפי שהיתה מלאה גילולים, דבר* המור לא כל שכן (תהי"ו: ג) החדש הזה. הראהו לבנה בחדושה"ו, ואמר לו, כשהיית מתחדש יהיה לך ראש חדש (ש"ד - תהי"ז), ואין מקרא יולא מידי פשוטו, על חדש ניסן אמר לו, זה יהיה ראש לסדר מנין החדשים, שיהא חייר קרוי שני, סיון שלישי (תהי"ח): הוד. נתקשה שינו נשחאת יסיהו ידבר * דיבור חסר לא כ"ש ופני מה לא נדבר עמו בעוד החדש כ"ו וכו' דבר

אור החיים

י. ומשה ואהרן וגו' ויחזק וגו'. כוונה הכתוב לומר שהגם שעשו את כל המופתים האלה חף על פי כן לא נחרבה לשלחם אפילו שלא צהחלט אלא לנאח מארצו לצד"י) כאמרו (לעיל ה' ג') נלכה נא דרך שלשת ימים:

אור בדיר

עא) וכל הכתוב נאמר בשביל חידוש חובת מארצו.

לְכֶם רֵאשִׁי חֲדָשִׁים רֵאשֹׁן הוּא לְכֶם
 לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה: דְּבָרוּ אֶל-כָּל-עֵדֶת
 יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּעֲשֹׂר לַחֲדָשׁ הַזֶּה

קבון ריש ירחין קדמאי הוא קבון
 קירחי שתאי ג מלירו עם קל
 כנשתא דישראל קמימר בעסרא
 קירחא תדון וקבון קהון נבר

לקט בהיר

רש"י

החידושים האלו יהיו לכם ראש חדשים, אלה הכי פירושה
 (החדש) כשהלכנה נחחדש (הזה) כזה שאני מראה לך (לכם)
 יהיה לכם (ראש חדשים) ראש לכל חדש וחדש (רא"ם),
 ואח"כ אמר הכתוב ראשון, הוא"ל לכם, פי' החידוש הוא
 שהראיתי לך ואמרתי עליו כזה ראש וקדש, חידוש הוא
 בעלמנו יהיה ראש וראשון ל"א חידושי השנה האחרים
 (כ"י). ויש טעם בדבר שנטוינו בין לפי הפשט ובין לפי
 הדרוש למנוח החדשים דוקא מניסן החדש שיאלנו בו
 לגאולת עולם, ויש בזה זכירה לניצח מלרים, ולזה אין
 בחורה שמות עממיות לחדשים, וכמו בימות השנוע שאין להן
 שמות רק יום ראשון שני וכו' שיש בזה זכירה ליום השבת
 (רמב"ן: ד) פירש"י במנחות ח"ל: בשעת מולד הלכנה
 אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת עכ"ל: ה) כן הוא
 במכילתא אשר משם רבנן דבבלי, ופירושו שנאמר
 במנחת שבת ואתה דבר וכו', והיה די לומר דבר אל בני
 וגו', אלא למעט בא, אתה דבר ולא אתה, וזה בני אל לכל

משה על מולד הלכנה בחו"ל* שיעור תר"ה"ד ויהיה
 ראוי לקדש, והראה לו בחלוצת את הלכנה ברקיע,
 ואמר לו כזה ראש וקדש (מנחת כ"ט - י"ב), וכילד
 הראהו וכלא לא היה מדבר* עמו אלא ביום,
 שנאמר (י"ב) ויבן ביום דבר ה', ביום אותו (י"ק) ו'
 (י"ח), מן היום אשר טוב ה' וכלאה (בבלי ש"י כ"ה), אלא
 סמוך לשקיעת החמה נאמר לו פרשה זו, והראהו
 עם חשכה (מנחת: ג) דברו אל כל עדת, וכי אתה
 מדבר, והלא כבר נאמר (מנחת י"ג) ואתה דבר* ל' אל
 בני ישראל, אלא חולקין בדבר זה לזה ואומרים זה
 לזה למדני, וכדבור יולא מבין שניהם כאינו שניהם
 מדברים (מנחת: ד) דברו אל כל עדת ישראל
 לאמר בעשור לחדש. דברו היום צראש חודש*
 שיקחו בעשור לחודש (מנחת: ה) פסח מלרים
 מקחו מצעבור* ולא פסח דורות* (מנחת - פסחים י"א):
 שיש נשתנות באיזה ידבר (מנחת חנוכה וראו אחריו) בעשור

המורה (מ"ל), ורבים ממפרשי רש"י גורסים והלא כבר נאמר אתה חודש (ז' ב') ונדחקו בפירושו, כי מה ענין דיבור
 לפרעה להיות סתירה לכאן, אבל האמת ידענו כי בכל מקום בין לפרעה ובין לישראל היה אהרן רק הממליך ומטעים ומפרש
 דברי משה, ושפיר מקשה רבנו שמחיצת דברו משמע שהיו שיים נדיבור (בא"י): ד) הו"ל במכילתא למדו זאת שהדיבור
 של משה אל ישראל יהיה ב"ח מדהסמך הכתוב תיבת דברו להחדש הזה, ובפסחים ו': למדוהו מנ"ש מדבר מדבר (ע"י
 חוספ' ד"ה ממאי), אבל רבנו שבדלתו ליישב פשטות הכתובים נראה כוונתו שפשט הכתוב מעיד על זה, מדהפסיק בחיבת
 "לאמר" בין לוי הדיבור ובין הזמן ולא אמר דברו אל כל עדת בני בעשור לחדש הזה לאמר, משמע שהדיבור יהיה חייב
 ומיד, והזמן מקושר אל תיבת ויקחו (מ"ל): ה) פי' אפילו לפתחילה יכול ליקח בין קודם עשור ובין אחריו, אבל ודאי

אור החיים

לישראל ותמלא שאלתו ז"ל (ר"ה י"א). בניסן נגאלו
 בניסן עתידין ליגאל, כי החודש מסויים לטובת
 ישראל ועל זה ראשון הוא ראוי להיות לכם שוביו
 מונים מניסן לנד מעלתו. עוד ירמוז באומרו החודש
 הזה ולא אמר חדש זה, לרמוז על הידוע שהוא
 הקדוש ברוך הוא דכתיב (לקמן ע"ו ב') זה אלי כי
 יהיה זה לכם (ש"י) שיגלה להם כאומרו ז"ל (מכילתא

החדשים שהם י"ב כמספר זה: L
 ג. דברו וגו' לאמר. לריך לדעת למה הולך
 לומר דברו ולא סמך על מה שאמר

אור בהיר

עב) פירוש החדש שאנו קיימין בה, אותו שנקרא היה שהוא הקב"ה, לכם יתגלה.

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ אִשָּׁה לְבֵית־אָבֹתָא שֶׁה אָמַר רַבִּית אָבָא אָמַר רַבִּיתֵי:

לְקַט בְּהִיר

רש"י

רש"י

שֶׁה לְבֵית אָבֹתָא. לְמַשְׁפַּחַת הַחֹתָן, הָרִי שְׂבוּי מְרֻבֵּין יִכּוּל שֶׁה אֶחָד לְכֻלָּן, תְּלַמּוּד לֹמַר שֶׁה לְבֵית צ"ד, וְלַמּוֹד זֹאת מִיחֹר חִיבָתָא "הִזָּה" (ר"א"ם): ח) פְּעָמִים יִשְׁמַע הַכּוֹזֵב בְּלִשׁוֹן בֵּית אִבְז עַל כִּמְהַ מְשַׁפּוֹת שֶׁבָּאוּ כֻלָּם מֵאִבְז זָקֵן וְחֹשֵׁב וְכָל נִינְיָו וְנִכְדָּיו יִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ, וְלִשׁוֹן מְשַׁפּוֹתָה כֻלָּ מְשַׁפּוֹתָה צַפְרֻטוֹת הַדְּרִים בֵּיתָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּבְנֵיהֶם, וְלַפְעָמִים הוּא לְהַפְקֵם מְשַׁפּוֹתָה נִקְרָא כֻלָּ הַמְשַׁפּוֹתָה הַקְּרוּבִים וְהַרְחֻקִים, וְבֵית אִבְז הוּא כֻלָּ בֵּית וְבֵית לְעַלְמָו, וּמִלֹּת קֶרֶן פֶּסַח הוּא דוֹקָא לְכָל בֵּית וְבֵית לְבָדוֹ (חֹס לֹא שֶׁהִיוּ מוֹעֵטִים כַּפְּסוּקָה הַסְּמוּךְ), לֹוֹה אָמַר שֶׁאִמְרוּ לְבֵית אִבְזוֹת הוּא לְמַשְׁפַּחַת אֲחֵת, וְהַכּוֹזֵב בְּעַלְמָו מִפְּרַשׁ כּוֹוֹנָו בְּאִמְרוֹ שֶׁה לְבֵית פ"י כֻלָּ בֵּית וְבֵית יִקָּח לוֹ שֶׁה, וּמִן הַסַּחֵס אֵינִים דְּרִים בְּנֵיִם אֶחָד אִלָּא פְּרָטִי הַמְשַׁפּוֹתָה, וְחֹס יִאֲמַר שֶׁה לְבֵית בְּלַגְדָּה הֵינְנוּ אִוְמְרִים שֶׁאִפִּילוֹ יִהְיֶה יוֹלָא מִן הַכֻּלָּל וְהֵיוּ דְרִים בְּנֵיִם אֶחָד הַרְבֵּה מְשַׁפּוֹתָה יִקְחוּ שֶׁה אֶחָד לֹוֹה לְרִיךְ לֹוֹמַר שֶׁה לְבֵית אִבְזוֹת (מ"ל), וְכַדְבַּר מִשֶּׁה אִל הַעֵס אָמַר לֹאן לְמַשְׁפּוֹתָיִכֶם וּפִירַשׁ שֶׁס רש"י שֶׁה לְבֵית

אור החיים

בפסוק ראשון ויאמר ה' וגו' לאמר, ואם לא הספיק לו חיבת לאמר היה לו לומר דברו קודם אומר החדש הזה כי מלוא ז"ל לישראל לדורותם נחנה ולמה לא אמר קודם לה דברו, עוד קשה אומר חיבת לאמר כי למי יאמרו ישראל, ואולי כי ללד שבמלוא ז' של לקיחת השבוע יש צב' בחינות, א' לעובד כי צב' נשאו ראש וראו אותם אויביהם עושים באלהיהם שפטים כאומרם ז"ל (ש"ר ע"ז), והב' ללד המלוא כי מלוא התלך היא לעשות כן והעובר עליו עונש יענש לזה הולך לומר דברו וגו' לאמר, דברו לשון קושי כנגד לורך הדבר וגזירת מלך ולהעניש על כל עובר, ולאמר אמירה רכה כנגד מעלה וכבוד אשר השיגם בדבר, וללד שבמלוא שלוא בתחילת הנבואה שהוא לחשוב מניסן אין עונש לעובר על זה כעונש החודל מעשות הפסח ולזה לא אמר כנגדה אלא לאמר אשר על כן הולך לחזור ולומר דברו כנגד מלוא פסח, ואמר עוד לאמר כי גם צב' יש מעלה לישראל כזכר"י, ובדרך דרש לוס להנהיג את ישראל בהנהגת התורה והמלוא להודיעם חוקי ה' וחורותיו ולהנהיגם בדרך ישרה,

אור בהיר

עג) של קידוש החדש, שיהיו מניסן מניסן. עה) ואם לא יחזור לומר לאמר, יהיה נשמע שבמלוא החדש הזה אין צב' אלא אמירה רכה, ובמלוא ובעשור לחדש וגו' אין צב' אלא דיבור קשה. עה) מלשון דבר ומנהיג, כלומר, הנהיגו אותם באופן שיהיו מעולים. עו) פירוש משה יאמר הדיבור עלמו פעם שני להעם, ופירוש כל עדת ישראל כמו ואם כל עדת ישראל ישגו, שפירושו הנהיגוהו. עז) פירוש לכל ישראל. עח) שעבר זמנו בטל קרבנו.

ד ואם יזעיר ביתא מק' (מכיל): (ד) ואם ימעט ה יהיו מועטין מהיות משה ויצא לדי טותר, ולקח הו לפי פשוטו, ועוד יש צו מז

רע

נחכוון. עוד ירמוז בדקדק אומר חיבת איש שלא ה שם לביט וגו', אכן ירל (תנחומא) בפסוק ויקחו ה הקצ"ה קחו אותי עמכם. זו מלוא ראשונה הודיעם ישרה עליו ה' שכינתו צב כל עמי הארץ כי שם ה' חיבת מלוא יש צב' שם ואתי כפשוטו (תיקוני זוהר ויקחו להם איש פירוש ע מ"ב): איש אין איש אלא ו להם לקיחה גדולה ועלומי מלכנו. וראיתי לתת לב מלרים על העמאים וה יאכלו מפסח, הן אמתי כי שכתבו צפרשה זאת חו (דבר"י), אבל הערלים ו אותם ה'. והנה לפי דברי שניכם על המילה כאמו ט"ז) וארחך מחבוססת י"ט) דם פסח ודם מילה, ט"ז) בפסוק משכו וגו' שהזכיה על הדבר כי קוד עובדי עבודה זרה ויכנסו מספיק לקושיותיו כי למ

עג) מהמ"ס נעשה יו"ד ומהלו בפסח מלרים. פב) כמו ש ישראל וגו' יכוין על פסח זכר. מקרי